

PRVO POGLAVLJE

PUTOVANJE

1875.

Jednolično kretanje kočije uspavalo je malu Ninu, izmučenu posle dugog putovanja. Uznemirena četvorogodišnja devojčica konačno je naslonila glavu na jarkocrvene svilene jastuke. Poznate obrise njenog doma i mirise Varjine kuhinje zamenila je tmina kroz koju je, čim bi podigla kapke, videla zabrinute i umorne oči svoje majke.

Ponovo se trgnula iz polusna setivši se prethodnog jutra.

– Ну, Ниночка, пойдём, красавица, проснись, мы должны. Уже ждёт нас¹ – meki glas dadilje raspršio je slatke detinjne snove.

U sobi se osećala hladnoća jesenjeg jutra i nedostajala joj je ušuškanost perjanog jorgana, toplog od spavanja. Natalija joj je obukla odeću zagrejanu uz sobnu peć, raščesljala ugljenocrne uvojke, umila je i tako oterala poslednje tragove sna. Kao i svako dete, nije volela da joj se remeti uobičajeni ritam života. Užurbanost radnji kod nje je razvila nejasnu spoznaju da se dešava nešto što joj se neće svideti. To su joj govorila i lica slugu koji su promicali prostorijom, noseći različite predmete i pedantno ih pohranjujući u kutije i kovčege. Njene igračke takođe su našle novo mesto u nekima od njih. Hitro je zgrabila svoju lutkiću i preplašeno je držala u naručju. Njihovom seoskom kućom odzvanjali su sa svih strana koraci desetina ljudi i čulo se mnoštvo prigušenih glasova, što je bilo veoma neuobičajeno, jer su jutro započinjala pesmom i glasnom pričom, veselim pozivom

¹ Idemo, Ninočka, idemo, lepotice, probudi se, moramo. Već nas čekaju. (prevod sa ruskog jezika)

dadilje da je vreme za ustajanje i pretnjama kuvarice da će skloniti doručak sa stola. Ovoga jutra, njihove sluge nosile su putne torbe i kovčege, slagale ih ispred ulaza, u uredan niz. Ruka dadilje vukla ju je kroz veliki hodnik i niz stepenice, do trpezarije, gde je sedela njena majka, sa krupnim gospodinom sede kose. Nije se sećala da ga je ikad pre videla. Na seosko imanje obično nisu dolazili ovako visoki i elegantno odeveni ljudi. Zapalo joj je za oko raskošno krzno na kragni gospodina i sjajna kopča na okovratniku. Pogledao ju je, ispitivački, brzo, ispod gustih obrva. Učinio joj se ogroman i stran. Svojim negovanim prstima okretao je šubaru i napregnuto razmišljao. Pogled joj je zastao na njegovom velikom prstenu, podsetivši je na pečat koji njena majka utiskuje na vosak pisama. Poželela je da se otrgne i pobegne, premda je znala da mlada dama ne sme tako da se ponaša.

– Доброе утро, мама. И вы, сэр² – spustila se u kolenima, onako kako su je učili da treba prilikom upoznavanja.

Čovek se sa nestrpljenjem okrenuo ka njenoj majci.

– Porasla je i liči na tebe, Ekaterina – rekao je ravnim autoritativnim tonom. – Nadam se da je sve spremno za put. Kočije čekaju. Nećete imati nijednu brigu tokom puta, sve je dogovoreno i plaćeno. Do broda će vas pratiti moji ljudi, a kad stupite na englesko tle, brigu o vama preuzeće ser Tomas, čovek kome bezgranično verujem. Sada neka dete nešto pojede i što pre da se krene, konji su već nestrpljivi.

Užurbano je, ne pogledavši više u dete, napustio trpezariju. Iz očiju njene majke kapnule su suze. Devojčica je potrčala prema njoj i zagrlila je oko suknje, čvrsto, kao da je odjednom dobila snagu odraslog čoveka. Nije mogla da podnese majčine suze. Svaki put bi u njoj izazvale navalu panike i potrebe da se sakrije negde gde neće slušati taj zvuk tuge i žalosti. Volela je da gleda svoju majku kada se smeje i otkrije biserje svojih zuba.

2 Dobro jutro, mama. I Vama, gopodine. (prevod sa ruskog jezika)

Nije joj bio važan povod za smeh, sama slika ove lepe žene koja se smeje bila joj je najveći izvor radosti.

– Дорогая, ты и я ... мы будем хорошо³ – prošaptala je žena, hrabreći je.

Sele su za sto. Mirisno pecivo obema je zapinjalo u grlu. Beskrajne trenutke tišine u trpezariji sada je remetilo samo kucanje starog zidnog sata. Titravi osmeh na majčinim usnama, neočekivan i upućen njoj, osvetleo je tmurni jesenji dan poput sunčanog zraka. Uvek je bilo tako, posle suza.

Nakon sat vremena sve je bilo spremno. Kočijaš je zviždukom označio početak putovanja. Predeli beskrajne ravnice plivali su im ispred očiju, a staza kojom su se kretali bila je kao linija sudbine koja ih vodi mimo njihove volje u novi svet o kome ništa nisu znale i čiji deo nisu želele da budu. Beskonačno ćutanje remetilo je samo tiho pevušenje deteta. U Nininom krilu nalazila se velika lutka plave kose i predstavljala ljupku suprotnost devojčicininim crnim uvojcima i još tamnijim očima. Te oči su na licu svetle puti izgledale poput dubokih izvora iz tamnih pećina punih tajni.

Nina je od prvog dana bila posebna. Rođena u božićno jutro kada je hladnoća stezala, a mraz zabeleo ceo vidokrug, svojoj je majci bila poklon kakav nikad nije mislila da će dobiti. Iako novorođenče, Nina je posmatrala svet očima odraslog. Ono za šta je knez Nariškin mislio da je najveća sramota koja će zauvek biti upisana u istoriju porodice, za Ekaterinu je bilo otkriće najveće sreće. Satima je bdila nad sićušnim telom u kolevcu, razmišljajući o čudu života što pobeđuje obzire i pravila napisana rukom čoveka.

³ Mila moja, ti i ja... bićemo dobro. (prevod sa ruskog jezika)

Putovanje noću može da bude zastrašujuće, pomisli mlada kneginja. Pogled joj je sve vreme lutao kroz prozor, ali ništa više od tame brda u daljini i nešto vidljivijih obrisa neba ispunjenog mesečevom svetlošću nije mogla da razazna. Iza nje su ostali beskrajni sati provedeni u pokušaju da se ne priseća surovosti očeve odluke i neminovnosti ženske sudbine da poslušno sledi.

Tokom ovog putovanja, nije bilo razlike između jednoličnog kretanja voza, truckanja kočije i plovidbe brodom. Sve se smenjivalo u nepogrešivoj organizaciji kneza Nariškina i njegovih saradnika. Nije ni sumnjala da će sve biti savršeno, gorko pomisli. Jedino se ona nije uklapala u šablon besprekornog života, sjajne karijere i velikih očekivanja svog oca. Posle smrti supruge, prepustio je podizanje jedinog deteta dadiljama i sluškinjama, guvernantama i vrhunskim profesorima, misleći da će joj tako nadomesiti nedostatak majke. Ekaterina je bila odličan đak, talentovana za slikanje, pisanje i recitovanje, govorila je francuski, nemački i engleski jezik kao maternji, no njenom detinjstvu nedostajalo je lepršavosti i slobode. Bila je okružena decom, ali to nisu bila deca njenog ranga i razlika je uvek morala da bude jasno izražena. Uglavnom sputana, uz duboko ukorenjenu svest o tome kako treba da se ponaša kneževa ćerka, gledala je svet oko sebe kroz stakleno zvono. Taj svet detetu je izgledao kao splet duginih boja, divan i nedostižan, gotovo surovo obmanjujuć.

Sjajnog zdravlja i izražajne lepote, već u dobi od sedamnaest godina njeno telo isticalo se visinom i tananom građom, a crte lica poprimile su sve odlike aristokratske lepote, toliko različite u odnosu na devojke iz okruga. Sjajna i teška crna kosa plavičaste nijanse postala je njena najupečatljivija osobenost i ljudi su, fascinirani bojom, u svojim mislima, upoređivali kneževu ćerku sa vilama iz narodnih predanja. Okružena vršnjakinjama svetle kose i punije figure, bila je poput neobičnog privedenja, utoliko lepša što ona sama uopšte nije bila svesna svoje zadivlju-

juće posebnosti. Otac je sa zebnjom i ponosom gledao koliko je potpuno nesvesna divljenja i zavisti što ispreda lepljive mreže. U osetljivim godinama bujanja svoje zamamne ljupkosti, nije imala majku da joj da savet i uputi je u opasnosti koje mogu da je zadese.

Setila se svog prvog bala. Gledala je oko sebe, u parove koji se okreću u ritmu valcera i narodnih igara, snopove raskošne svetlosti koja je silazila sa ogromnih lusteru u dvorani, a smeh iz razdraganih grla odzvanjao je u njenim ušima poput najlepše melodije. Svet odraslih je izgledao primamljujuć i pun otkrovenja. Suknje bogato nabranih haljina i sjaj ženskog nakita, uglađenost muških odela i uniformi – to je svih ovih godina čekalo na nju. Uživaće, pomislila je, u blještavilu mladosti i plesaće, okretaće se do jutra poneta muzikom. Kao kroz maglu, setila se dubokog muževnog glasa koji joj je šapnuo blizu uha, i kako je ona, mehanički, ispunjena bezbrižnošću i zasenjena svim što se oko nje dešava, pružila svoju nežnu ruku u svilenoj rukavici. Tek kada je otpočeo ples, pogledala je bolje svog pratioca. Ni sve pročitane priče o junacima iz legendarnih bitaka, sva šaputanja koja se pravila da ne čuje, nisu je pripremila za susret sa nezemaljskom lepotom. Dubine mora koje nikad nije videla, ali je često o njima maštala, nisu je upoznale sa plavetnilom očiju što su je posmatrale. Našla se u vrtlogu kretanja, lebdeći, nošena sigurnim rukama najlepšeg muškarca kojeg je ikada videla ili imala smelosti da zamišlja. Krajevi bele haljine svetlucali su upleteni oko njihovih tela, a ruka u svilenoj rukavici drhtavo je doticala pramenove plave kose na njegovim ramenima.

Od tog trenutka nisu postojale druge oči. Nisu je zanimale priče o bogatim mladoženjama i velikim posedima. Bila je potpuno obuzeta. Prosci su prolazili kućom, preplavljeni užasom zbog hladnoće koju su videli u njenim očima. Uzalud ju je otac upoznavao sa onima koji su ispunjavali sve uslove, uglednom gospodom iz plemićkih porodica. U njenim je mislima bilo me-

sta samo za jedno ime. Još se sećala glasa čiji zvuk se urezao, nepovratno:

– Nisam Vam se predstavio, gospođice. Dozvolite mi. Oficir Aleksandar Ivanovič Orlov.

Bila je sezona te je sledio beskonačni niz igranki, koncerata, odlazaka u pozorište i kućnih poseta. Vreme mladalačkih zabava bilo je u punom jeku, a ona je žalila što ga ne viđa češće. Sve vreme, sa ogromnim nestrpljenjem i gotovo opsednuta, pratila je ulazak gostiju, očekujući da se pojavi, besprekorno lep u svojoj beloj uniformi i svestan toga. Maštala je da će je odmah spaziti i zamoliti za ples. Da će joj više puta prići, pogledati je svojim sjajnim očima, reći joj kako je samo na nju čekao svih ovih godina. Smišljala je u svojoj glavi bezbroj situacija u kojima bi joj on iskazao svoju ljubav pred drugima i zadivljene poglede onih koji su ih okruživali.

Sezona je prošla u čekanju na njega. Nadanje o ponovnom susretu utopilo se u prolećne dane, kada je u platno svojih vezo-va utkala i suze izneverenih očekivanja. Prvi put je osetila takvu bol i predala joj se, kao i svaka devojka njenih godina koja je imala priliku da oseti tugu neuzvraćene ljubavi.

Onda su počela da pristižu njegova pisma, pomešana sa mnogim drugima. U njima je opisivao lepote sveta koji je promicao pred njegovim očima tokom putovanja, pisao joj o ču-dnim običajima naroda sa juga, sa kojim je delio dobre i teške trenutke, bitke u kojima je učestvovao. Izbegavao je da piše o osećanjima, ali njoj se činilo, kako je vreme prolazilo sve više, da svaka reč diše ljubavlju. I srećno pomislila da je taj susret na balu odredio dalji tok njihovih života.

Nije mogla ni da pretpostavi koliko je bila u pravu.

Oficir Saša Ivanovič Orlov poginuo je krajem jula, u kafanskoj tuči, prilikom nezgodnog pada. Pijanim drugovima nije odmah doprlo do svesti da na drvenom podu leži beživotno telo čoveka koji je preživeo nekoliko teških bitaka i više dubokih rana. Plava kosa rasula se i sakrila krv sa kojom je istekao mladi život. Vukli su ga i dozivali kroz urlike očajja, no on je i dalje nepomično ležao u svojoj lepoti.

Stojeći uz njegov grob, Ekaterina vrati sećanje na dan kada se, pre tri meseca, ušunjao kroz prozor njene seoske kuće i poljubio je. Ti poljupci behu mirisni poput zrelog voća i stvarali su utisak da je sve moguće i da svaka tuga može da se odagna. Znala je da to što čine niko ne bi podržao i razumeo, ali želja da se prepusti toploti njegovog tela i probuđenoj strasti bila je jača od straha i osude. Nije to bila požuda, već sila protiv koje nije mogla ništa. Uzeo ju je i držao u rukama kao najveće bogatstvo koje je imao u svom životu i želela je da to traje večno.

Tada je, ne sluteći ništa, zavedena i ispunjena ljubavnim zanosom, maštala o vremenu kada će svoju ljubav moći da pokaže celom svetu. Videla je oca koji se igra sa unučićima i sebe kako leži na travi dok joj Saša miluje kosu, gledajući je nasmejanim plavim očima i držeći među belim zubima slamčicu travke.

Umesto toga, stajala je uz njegov grob. Zemlja je zatrerala lepog ruskog oficira, ljubitelja pića, kocke i žena, kako je saznala kasnije. Bila bi njegovo sredstvo do cilja, skupi okvir za način života koji je vodio. Pitala se šta će sada sa svim maštanjima i snovima, u koji kutak svesti će moći sve to da sakrije i – preživi.

Dodirnula je stomak. Život u njoj je rastao i hranio se, nepobediv i lišen svake svesti o tome da će iz temelja promeniti život svoje majke.

Meseci trudnoće su prolazili u miru njihove seoske kuće. Otac je nije posećivao. Još u stanju potpune neverice zbog onoga što je zadesilo porodicu, vodio je i nadalje računa o najmanjoj sitnici, da joj bude ugodno i da ima sve što je potrebno, ali bilo je jasno kako više ništa neće ostati isto. Život njegove ćerke, znao je, promeniće se iz temelja, biće beg i mučno poricanje, a zajedno sa njim nestaće i lagodna slavadobitnost uspešnog čoveka, kojom je plenio, naviknut da drugima deli savete i bude uzor ponašanja visokog velmože.

Knez Nariškin je odabrao nekoliko poverljive služinčadi, da bude uz nju tokom jeseni i zime. Za pozamašnu sumu novca dobili su očuvanu tajnu. Rođenje male Nine na Božić unelo je tračak radosti u tihi, turobni dom. Detešce je bilo, hvala Bogu, zdravo i lepo, svojom je glasićem oživelo staro zdanje koje godinama ranije niko nije posećivao.

Ninočka je imala godinu i po dana kada je deda prvi put došao da je vidi. Ekaterini je srce kucalo kao ludo kada je videla tog stasitog čoveka posle dužeg vremena, osedelog i neuobičajeno ćutljivog. Malecka je trčkarala oko njega kao da je osećala da nema njegovu naklonost. Uhvatila se za njegovu ruku i molila ga da je stavi u krilo. Kad je to učinio, ciknula je od radosti. Povukla ga je za nos i nasmejala se smehom nestašnog anđela.

Samo par trenutaka kasnije, gledale su ga kako se penje na svog konja i odlazi. Nina je podigla ručicu da ga pozdravi, no on se više nije osvrtao, zanet svojim turobnim mislima.

Nakon ovog susreta, knez Nariškin je u tišini i pustoši palate u Sankt Peterburgu, zadubljen u poslovnu dokumentaciju, terao od sebe misao da je u njegovom životu sve pogrešno. Novac koji se baš u tom periodu najviše množio i gomilao, ironijom sudbine, nije mogao da nadomesti sve češći osećaj teskobe, najviše u večernjim satima, kada bi sklopio oči i pred sobom ugledao sliku radosne devojčice koja ga vuče za rukav i gleda molećivo.

Sramotu voljene ćerke gledao je kao svoj poraz. Pogled na seosku kuću u kojoj su njih dve provodile svoje dane i godine ispunio ga je očajem. Bez mogućnosti da živi životom za koji je bila podizana i pripremana, njegova se ćerka mirila sa svojim zatočeništvom i nije pokazala ni naznaku tegobe i osude, dočekavši ga sa poštovanjem i dubokim osećajem krivice. U razmišljanju o protekloj poseti, često bi dočekao novi dan, bezvoljan i iscrpljen od borbe svojih misli tokom dugih noćnih sati. Nije ga više radovala dnevna rutina i svest o sopstvenoj važnosti.

Gledajući očima drugih, knez je i dalje bio moćna figura koja sve drži pod kontrolom, onako visok i krupan, sa izraženim kostima lica i jakim obrvama što su odavale nesumnjiv autoritet, godinama izgrađivan i, pre svega, zasnovan na ogromnom bogatstvu. Ipak, u trenucima iskrenosti, kao čovek koji je uvek sve sagledavao razumno i planski, shvatao je da su uzde odavno ispuštene, bez izvesnosti o pravcu kojim idu on, njegova ćerka i unuka.

Možda je sazrelo vreme da pronađe bolje rešenje.

Ekaterina je, tajno snujući o drugačijem životu, ipak bila spremna da živi ovako, da ne nanosi bol nikome i uživa u svakom novom danu provedenom sa ćerkom. Međutim, kneževo pismo, pristiglo kada je devojčica imala gotovo četiri godine, razjasnilo je da im predstoji velika promena.

„Draga ćerko,

Sad kad je Nina malo ojačala i porasla, spremne ste da započnete novi život u svetu gde na vas niko neće pokazati prstom ili glasinom potvrditi sumnju koju vidim u očima mnogih svojih poznanika. Za vas dve sam odabrao Kornvol, malo imanje u blizini gradića Penzansa. Moj dobar prijatelj i poslovni partner ser

Edvard Tomas, koji živi tamo, potrudio se da izabere adekvatnu kuću i da potraži dodatnu služinčad koja će vam pomoći da se što bolje smestite. Tu žive čestiti ljudi, ribari i rudari, gledaju svoja posla. Ima nešto vlastele koja se bavi uzgojem biljaka, žitarica i stoke, ali nemaju jake veze sa Londonom tako da nema ni velike opasnosti od otkrivanja pravih okolnosti tvog dolaska.

Kada Nina poraste, moći će u bilo koji bolji internat, novac će joj ionako otvoriti sva vrata. U stranom svetu uvek nosi crninu i predstavi se kao udovica Ivanova. To je često prezime i niko ga neće dovesti u vezu sa realnom osobom. Dok si u tuzi i bolu, neće se usuditi da te ispituju.

Pronađi za sebe bolji život. Kada prođe nekoliko godina i dete poraste, možeš tražiti drugi put. Ja sam tu da pomognem. Oprosti mi, Katja, moram da mislim na porodicu, ceo posao od koga živimo zavisi od poverenja koje strani klijenti imaju u mene. Prošlo je vreme zemljoposjednika i naši glavni poslovi sada su vezani za trgovinu rudom, zlatom i dragim kamenjem. Za njih treba da imam besprekorne reference, časno ime i ugled bez ijedne mrlje. Vezu moje ćerke sa propalicom, iz koje se rodilo dete van blagoslova braka, teško bi smatrali za dobru preporuku.

Imaš dovoljno vremena da sve pripremiš i odabereš posluhu koja će sa vama na put. Doći ću da vas ispratim. Budite dobrog zdravlja!

Knez Oleg Petrovič Nariškin”

Tako se Ekaterina, sa ćerkom i još nekoliko pratilaca, našla na ovom putovanju bez kraja, sa ubeđenjem da je sve što joj se dešava van njenog uticaja, kao da je marioneta vođena nevidljivim prstima sudbine. Veći deo puta imala je zatvorene oči kako

ne bi gledala obrise onoga što je njoj, ptici zatvorenoj u kavezu, bio strani svet, okrutan i nepoznat.

Staza je satima vijugala i Ekaterini se činilo da im je odredište iza brda, pa iza sledećeg, i tako se u mislima igrala sa udaljenostima. Posle sedmodnevnog putovanja, već su bili vidljivi tragovi umora na licima svih putnika, a najviše na licu male Nine, koja je prestala da zapitkuje kada će stići. Dete je sigurno mislilo da ovom putovanju nema kraja.

Kada su ih konji dovukli do još jednog vrha, ponovo su ugledali more, ali ovoga puta pučina je bila nepregledna, bez ijednog ostrvca ili kopna sa druge strane. Bledo sunce borilo se sa sivim oblacima i bacalo srebro na uzburkano more, a krici galebova odbijali su se o stene izdignute duž cele obale. U podnožju brda belelo se seoce sa kamenim kućama i prkosilo udarima vetra koji su se u Ekaterininim mislima pretvorili u snažni preteći vihor što nosi sve pred sobom – i kuće, i retko grmlje, brodiće na obali, sve dok ne dođe po njih, a onda se u konačnom udaru obruši i proguta sve.

Odlučili su da zaustave kočije i udahnu malo vazduha. Niz kočija privukao je poglede seljaka na obližnjim njivama. Prvu i najveću vukla su četiri konja, a na vratima je sijao grb kakav ranije nisu videli, kitnjast i ogroman, od srebra i zlata, činilo im se. U sredini grba bio je znak koji je ličio na ogromnu šumsku životinju, nalik na vuka sa krilima.

Kočijaš skoči sa svog mesta i otvori vrata da putnici mogu da izađu. Ekaterina nesigurno stade na tle, pa se okrete da se uveri kako joj je ćerka zbrinuta u naručju dadilje. Laganim korakom dođe gotovo do same ivice stenja te udahne miris mora i jesenjeg bilja, prkoseći vetru. Iznenadeno primeti da nije previše hladno. U Rusiji bi ovakav vetar u novembru ledio krv u žilama. Ona skinu maramu sa glave i pusti da joj kosa slobodno vijori, a vetar miluje umorno lice.

Izgedala je poput utvare iz keltskih predanja, vrane kose i bledog lica, crvenih očiju, od zatomljene tuge i neprospavanih noći. Danima nije imala volje da jede. Hrana u krčmama u kojima bi prenoćili i pored kojih su odmarali konje bila je jednolična i nisu imali apetit. Sanjali su o mekoj perjanoj postelji kod kuće i jastucima u koje bi utonuli i sakrili se od svega.

Nije primećivala poglede ljudi na njivi i znatiželjni izraz na njihovim licima. Bila je previše umorna da bi pričala i preko svake mere ispunjena jadom. Ostavljala je utisak žene u dubokoj žalosti i zaista se tako osećala. Kao ostavljeno dete što luta po svetu i traži nekoga da je uzme za ruku. Ovakvo razmišljanje je brzo osvesti i ona pogleda u svoju ćerku, šćućurenu uz Natalijine suknje.

– Gospođo Ivanova, imamo još nekoliko milja do odredišta – primetno nestrpljivo reče kočijaš. – Nadam se da ćemo stići pre nevremena.

Uspeli su se visoku kočiju i u tom trenutku sitne kapi kiše počеше da sviraju svoju jesenju melodiju.

Sa svakom pređenom miljom kiša je sve jače padala i bilo je teže sagledati predele pored kojih su prolazili. More je poprimilo boju sivih stena i sve je utonulo u jednoličnost. Visoke trave pored samog puta povijale su se pod naletima vetra. Učinilo joj se da u daljini vidi kamene figure kako stoje i gledaju u njih. Odmahnula je glavom i okrenula pogled na drugu stranu.

Spustili su se u malo ribarsko mesto Penzans. Retki prolaznici se pomakoše sa puta da velike crne kočije mogu da prođu uskim ulicama. Šarolikost niza ribarskih i zanatlijskih radnji, prodavnica lekovitog bilja, sapuna i svakovrsnog cveća bila je u suprotnosti sa kamenim belim kućicama zbijenim jedna uz drugu. Sa usponom su i kuće postajale ređe. Odredište njih-

vog sedmodnevnog putovanja, siva građevina delimično obrasla bršljanom, gledala je u njih kroz okvire svojih velikih prozora. Pored kuće ponosno su stajala tri visoka bora, prkoseći vetru i nadmećući se svojim šumom sa bukom morskih talasa dok besno nasrću na stenje.

Svi su putnici izašli iz kočije i pomalo zbunjeno odmeravali kuću i okolinu, toliko različitu od onoga što su ostavili za sobom. Breze i jasenje Rusije, ravnicu prekrivenu zobi i ječmom zamenio je pogled na ogromno prostranstvo blagih brda sa jedne strane i još veličanstvenija slika na drugoj strani horizonta – beskraj u kome se stapaju more i okean, iza koga ništa više ne postoji, gotovo nalik na kraj sveta. Znala je Ekaterina da tamo preko ima i drugih svetova, ali toliko dalekih da gotovo i ne postoje. Sunce je ponovo izašlo i naslikalo dugu što se iz ogromnog oblaka spuštala ka moru.

Njihov novi život počinje ovde, u kući sa pogledom.

Troje sluga čekalo je na stepenicama ispred ulaza u kuću i, čim su ugledali kočiju, trknuli su da pomognu oko tereta i smestaja novih ukućana.

Stariji čovek visokog čela, obučen u jednostavno crno odeo, izađe iz kuće, sa osmehom na dobroćudnom licu.

– Dobro došli u svoj novi dom. Lejdi Ekaterina, ja sam poslovni partner Vašeg oca, ser Edvard Tomas. Drago mi je što Vas vidim. Kako je dete podnelo ovoliki put?

– Uglavnom je prespavala, ser Tomas. Ovo je za nju sve neobično – rekla je glasom drhtavim od umora.

– Izvolite, možete sada da se smestite u svoje prostorije. Posluga je pripremila sve što je potrebno za prve dane. Ninina soba je spojena vratima sa Vašom, tako da ćete moći da je obilazite kad god je potrebno. Dadilja će spavati u manjoj sobi, pored

detetove. Raskomotite se. Večeraću sa Vama, kad siđete, da prenesem najvažnije oko zakupa, održavanja kuće i upoznavanja sa poslugom.

Kasnije, po završetku večere, dok su ser Tomas i Ekaterina još pričali, dadilja odvede Ninu u sobu, na presvlačenje i toliko željeni odmor.

– Vaš cenjeni otac je ovu kuću zakupio od lokalnog vlastelina lorda Nikolasa Dankana. Ona mu nije potrebna jer je više na putovanjima nego u ovim krajevima. Njegov posed, sa kućom, pripadajućim objektima i zemljom, nalazi se na dve milje odavde. Lord je vlasnik nekoliko rudnika kositra, plantaža lekovitog bilja i cveća, ima fabriku za proizvodnju sapuna i mirisa u Bristolu, pa je tokom zimskih meseci uglavnom tamo.

– Da li je neko živeo u ovoj kući?

– Lordova supruga, lejdi Izabela, pokoj joj duši, volela je ovu kuću i njen pomalo divlji krajolik te je često svoje slobodno vreme provodila uz obalu mora, slikajući pejzaže, sve dok... – naglo je prekinuo i odmahnuo rukom. – Izvinite, lejdi Ekaterina, Vi ste sigurno veoma umorni, a ja ovde pričam naširoko o nebitnim stvarima. Budite slobodni da mi se obratite za sve što je potrebno. Obećao sam knezu da ću voditi računa o Vama kao da ste mi najrođeniji.

Ser Tomas srdačno poželi laku noć novoj domaćici kamene kuće i krene nazad u Penzans. Ekaterina tek sad oseti potpunu obamrlost. Pope se uskim stepeništem na prvi sprat i otvori vrata svoje nove sobe. Prostrana i poluprazna – tako bi moglo da se opiše ono što je videla. U središtu sobe isticao se ogroman krevet, a uza zidove stajalo je nekoliko velikih škrinja prenetih ih kočija. Primitila je uredno složenu belu spavaćicu, a pored fotelje, odeljenu ljupkim paravanom, vide kadu čije dno beše prekriveno laticama sapuna od lavande. Sluškinje su unosile kofe sa toplom vodom i punile kadu spretnim pokretima. Dok je ležala u vodi i punim plućima udisala mirisnu paru, posmatrala

je poljsko cveće, ubrano u znak dobrodošlice. Bila je iskreno dirnuta ovom malom pažnjom.

Dobro je, pomisli Ekaterina osvežena posle kupanja, u kući je sve što im je u ovom trenutku potrebno. Sutra će iz prtljaga izvući nekoliko sitnica koje će od njihovih soba napraviti topao i ženstven prostor, na kakav su navikle.

Otvorila je vrata detetove sobe. Zabrinu je tamni kolutovi ispod Nininih očiju. Pomeri pramen kose sa detetovog čela i duboko uzdahne, da otera od sebe novi nalet tuge.

U sobi beše ugodno, ali cepanica u kaminu gotovo da je dogorela.

– Мое золото, завтра будет лучше, поспи⁴ – prošaruta Ekaterina dok je pokrivala Ninina ramena toplim vunenim prekrivačem.

Vrativiši se u svoju sobu, navuče beli vuneni ogrtač oivičen krznom polarne lisice i ode do prozora. Huk udaranja morske struje o stenje potisnuo je sve druge zvuke. Noćne ptice utihnuše znajući da se njihov zov neće čuti dok traje bitka talasa. Ekaterina, nenaviknuta na ovaj zvuk, kao omamljena sklopi oči i prepusti se muzici, dosad nepoznatoj i tako magičnoj. Ne mogavši da odoli umirujućem zvuku, otvori vrata terase i prošeta do kame- ne ograde. Stajala je nekoliko minuta, nepomična, upijajući sjaj mesečine. Baš u trenutku kada oseti nalet hladnoće sa otvorenog mora, otvori oči i pogleda u obrise beline iza tamnog zelenila borova. Učini joj se da se beličasti trag pomera i, uz veliko napezanje vida, ona shvati da tamo ima nekoga. Muškarac ogrnut tamnim plaštom visoke kragne mirno je sedeo na krupnom belcu. Nije se obazirao na to što je primećen. Gledao je u njenom pravcu nekoliko dugih trenutaka. Ekaterina u neverici shvati da treba da se vrati u sobu, no stajaše kao ukopana, ne mogavši da odvrati pogled. Pomisli da je obmanjuje sopstveni um, umoran i

4 Zlato moje, biće bolje sutra, naspavaj se.

ispunjen strahom od nepoznatog. Naglo se povuče, zatvori prozor te legne u belu, jednostavnu postelju. Pokrivena do glave, trzajući se od umora, zaspi gotovo istog trena.

Muškarac je još neko vreme gledao u osvetljeni prozor kamene kuće, sedeći na leđima svoga konja. Žena u belom, raspuštene crne kose, koja je stajala na terasi i posmatrala noćni krajolik, učinila mu se kao polubožanska prikaza, nežna i zastrašujuća u isti mah. Kada ga je primetila, nije se uplašila. Druga bi odmah utrčala u sobu, ali ona ga je gledala dugo, onako nestvarno lepa. Osećao je da mu se ježi koža od nečega što je zračilo iz nje.

Okrenuo je belca i nastavio dalje, još uvek pod utiskom. Potrudio se da uskoro upozna ovu ženu. Znao je njeno ime, iz ugovora o zakupu, ali nije mogao ni da zamisli da će biti ovakva. Gospođa Ivanova, došla iz Rusije da se nastani u kući na obali mora.

Lord nije imao predstavu ni o tome koliko će crnokosa žena sa terase zavladata njegovim životom i protresti ga iz korena. Verovatno bi, da je znao, pobegao što dalje od ovog dela sveta.

– Gospođo, probudite se. Ninočka ima visoku temperaturu – zabrinuti glas dadilje Natalije probudi kneginju iz dubokog sna, baš kad su se zabeleli prvi obrisi dana.

Gotovo bez duše iskoči iz postelje i otrči u Nininu sobu. Devojčica je bila u bunitlu, neprirodno crvenih obraza. Ekaterina uze čašu vode i prinese je Nininim ispucalim usnama, pa kad dete ne popije ni gutljaj, ona oseti snažan napad panike, kakav nikada ranije nije iskusila. Dete joj je od rođenja bilo zdravo, jako i do sada je imala samo uobičajene dečje bolesti, u blažem

obliku. Nije bilo puno posla za porodičnog lekara. Udahne snažno nekoliko puta i da kratko uputstvo dadilji i slugama. Uskoro je na detetovom čelu bio hladni oblog i kroz otvorena usta ukapano nešto vode.

Pozvala je slugu da ode po lekara. On ju je sa čuđenjem gledao.

– Gospo, mi ovde imamo jednog lekara, a on dolazi samo u najhitnijim slučajevima. Ovo je obična temperatura. Dete će brzo ozdraviti.

I, zaista, Nina je već oko podneva bila bolje. Temperatura je spala posle okrepljujućeg sna i malecka odmah živnu. Čak je pojela pun tanjir mlake supe koju je pripremila mlada kuvarica. Zaspala je ponovo kasno popodne i svi su odahnuli.

Ekaterina iskoristi predah da uputi slugu gde treba da se smeste stvari iz škrinja. Napravila je spisak svega što je neophodno da se kupi. Nedostajalo je nekoliko komada nameštaja i trebalo je da pozovu stolara da uzme mere. Stare zavese su skinute sa prozora, a krojačica dobi uputstvo da sašije nove, svetlijih boja. Čim su izbacili izbledele tapiserije i tepihe, kuća je prodisala, provetrena i svetla. U prazne vaze u predvorju uneto je nešto cveća iz zapuštenog vrta.

Sobarica Ana, pristigla sa njima iz Rusije, otkri joj nekoliko pojedinosti o lejdi Izabeli, nekadašnjoj gazdarici imanja. Ovdašnje sluge baš i nisu bile spremne za priču, ali snalažljiva žena je uspela da iz njih izvuče nekoliko detalja, bez mnogo pouzdanja u svoje znanje ovdašnjeg dijalekta.

– Gospa Izabela je volela da dođe u ovu kuću kada bi lord otputovao zbog poslovnih obaveza. Provodila je ovde i po nekoliko dana, izgubivši osećaj za vreme. Slikala je pejzaže koji okružuju kuću. Ponekad bi postavila stalak na terasu, ali nekad i na samu ivicu stene. Sluge su rekle da je žena satima gledala u daljinu. Lorda su često opominjali da svoju lepu suprugu ne

treba da ostavlja samu – u dahu je izgovorila, krijući osmeh u uglu usana.

Ekaterina je, misleći na ovo što je saznala od služavke, zamisljala sliku usamljene žene na obali. Njih dve su možda imale nešto zajedničko.

– Biće ovde mnogo posla – umorno pogleda podivljale leje i svenulo cveće.

Sede na ivicu prazne fontane i pomisli kako je to što sada gleda nekad bilo otmeno i negovano. Obrisi nekadašnje lepote pomaljali su se iz neuređenog grmlja. Pogled joj privuče jezerce bočno od kuće, preko koga je vrsni majstor podigao mostić obojen u belo. Tu su nekad zasigurno plivali labudovi ili patkice, pomisli ona. Sada je, prekriveno iglicama borova i lišćem, čekalo da ga neko uoči i obnovi do punog sjaja.

Ušla je u kuću da proveri kako je Nina. Sa užasom primeti da se temperatura vratila. Tek je pala noć i znala je da će se u sledećim satima stanje samo pogoršavati. Sedela je pored detetovog kreveta, razmišljajući šta da preduzme. Bila je još umorna i nenaviknuta na stranu kuću, a ova situacija ju je dodatno potresla. Sa čežnjom pomisli na svoj dom. Prepustila se tuzi i turobnoj spoznaji da se sa malim detetom nalazi u stranom svetu, gde nemaju nikoga svoga. Ta ju je misao prenula iz samosažaljevanja. Sišla je do kuhinje pa dala instrukcije kuvarici i slugama šta treba da rade u sledećih nekoliko sati. Bila je sigurna da ih čeka još jedna besana noć.

Stanje deteta je sa svakim satom postajalo sve gore. Koža joj je gorela i nisu uspevali da je vrate u stanje budnosti. Ekaterina ju je uzimala u naručje, iz očaja. Nije znala šta da preduzme. Detetova glavica bi nemoćno padala, a sićušno je telo tresla groznica.

– Ниночка, проснись, дорогая, посмотри на меня⁵ – јесала је, потресена до своје сржи, nesposobna da razmišlja.

Jedna ovakva infekcija joj je odnela majku za kratko vreme. Od vedre žene, pune ljubavi za sve, posle nekoliko dana groznice ostala je senka i mogli su samo da gledaju kako odlazi, nesvesna svega oko sebe. Koji trenutak pred odlazak probudila se iz košmara i pogledala u ćerku svojim ugaslim očima, oprostivši se tako od svog jedinog deteta. Ekaterina je tada imala sedam godina i jasno se sećala kako je njena majka pružila ruku prema njoj i od napora izgubila svest. Nisu joj dozvolili da se približi krevetu. Kneginja Ljudmila je otišla na onaj svet u toku noći, a telo je ujutru preneto u porodičnu kapelicu. Ni tada nisu dozvolili ćerki da vidi svoju majku, poslednji put. Otac je želeo da se dete seća majke kakva je bila tokom života.

Košmarne slike iz prošlosti naterale su Ekaterinu da potrči do prvog sluge i zatraži da što brže dovede ser Tomasa sa lekarom. Noćni sati su prolazili, a ona je još uvek čekala u tišini Ninine sobe, slušajući je kao hropteći diše i okreće glavicu s jedne na drugu stranu. Svi su se rastrčali po kući u želji da pomognu, ali više niko od njih nije znao šta da uradi.

Sluga se vratio sam. Nije našao ser Tomasa. Njegova žena je otvorila vrata i obavestila lakeja da joj se muž vraća tek sutra pred kraj dana, posle posete rođaku. Rekla je da odu do imanja lorda Nikolasa, on se pre dva dana vratio sa puta. Možda će znati da pomogne. Video je on mnogo sveta i razume se u lečenje biljem.

Očajna i već potpuno iznemogla, Ekaterina je poslala drugog slugu na lordovo imanje. Svaki minut otegao se do večnosti. Posle sat vremena, bezmerno dugih, začula je topot konja. Sluga se nije vratio sam. Sa njim je bio čovek visokog stasa, lica zarslog u bradu. Sa sobom je u kuću uneo svežinu jesenje noći, po-

5 Ninočka, probudi se, mila moja, pogledaj me.

mešanu sa mirisom poljskog cveća. Prošao je pored nje, a da je gotovo nije ni pogledao, preskočivši u žurbi sve protokole učtivosti. Videlo se da savršeno poznaje kuću i ponekog od služinčadi. Izdao je uputstva dubokim glasom, izgovarajući malobrojne, ali jasne reči prefinjenim izgovorom engleskog jezika, kakav do sada ovde nije imala priliku da čuje, a već u sledećem trenutku u dečjoj sobi se našla kada u koju su sipali naizmenično toplu i hladnu vodu. Proveravajući temperaturu vode umočenim laktom leve ruke, u vodu je ukapao nekoliko kapi tinkture i okrenuo se prema detetu. Uzeo je malaksalo telo u svoje ruke, nežno. Ekaterina oseti suze u očima. Apsurdnost slike pred njenim očima duboko ju je potresla. U rukama ovog neznanca je život njenog najvećeg blaga. Poverila mu je svoje dete, a da nije znala ništa o njemu. Osetivši krajnji očaj i težinu situacije, preplave je jecaji.

Nina je polako spuštena u kadu i na njeno čelo stavljena je obloga, u koju je prethodno nakapana razblažena tinktura. Miris bilja proširio se sobom. Nakon desetak minuta, neznanac je gotovo usnulu devojčicu vratio u krevet te joj stomačić i gornji deo nogu prekrrio pamučnim čaršafom. U međuvremenu su sluškinje pripremile jabukovo sirće i sipale u vodu. Pažljivo je obavio obloge oko detetovih ruku i stopala, a na prsa utrljao mast koja je intenzivno mirisala na kamfor.

Tek kad je sve ovo završio, pogledao je u nju.

– Dete ima upalu pluća i stanje je ozbiljno. Moraću da ostanem ovde još nekoliko sati, dok ne budem siguran da se temperatura povlači. Učinio sam šta sam znao, preostaje nam nada da će pobediti ovu bolest.

Nije imala snage da priča. Klečala je pored Ninine postelje i držala je za prstiće. Pogled na upale oči oivičene tamnim trepavicama ispunio ju je iskonskim strahom. Želudac joj se skupio i osetila je snažan nagon da povrati. Jedva se savladala i ostala u mestu. Kako joj je sada sve izgledalo nebitno u odnosu na želju da joj dete ozdravi! Setila se blagoslovenih dana kada su trčale širokim dvorištem, smejući se, radujuć se svakom novom kora-

ku. U mislima su joj se ređale slike dana provedenih na seoskom imanju, isečci igara, pesama. Ovlaš je usnama dotakla detetov gorući obraz i izgovorila reči molitve. Legla je pored Nine i utonula u nemiran san. Osetila je da ju je neko pokrio. Kroz magnošenje je bila svesna stalnog kretanja oko kreveta, tihih glasova i menjanja obloga.

Kad se probudila, već je uveliko bio dan. Neko je, dok je spavala, presvukao dete. Nina je ležala pored nje, bez onog bolesnog crvenila na obrazima. Pružila je ruku i dotakla detetovo čelo. Temperatura je spala, pomislila je, još uvek u strahu.

Tek ju je zvuk nečijeg disanja podsetio na prisustvo nepoznatog čoveka u fotelji. Neprospavana noć i briga za dete ostavili su traga na muževnom licu. Glave naslonjene na uzglavlje fotelje, u lakom snu, još uvek držeći spremljeni oblog u ruci, izazvao je u njoj potrebu da ga gleda. Bio je nesumnjivo lep muškarac, ali lice mu je bilo većim delom u bradi, tako da nije uspela da sagleda crte.

Utom on pomeri glavu i pogleda u njihovom pravcu. Ustao je i pogledao Ninu koja je sada spavala.

– Ozdraviće – sigurnim glasom odagnao je delić zabrinutosti. – Sada treba da je pazite. Mesec dana pojačane ishrane, mirovanja. Ne sme da se prehladi. Posle će šetnje i morski vazduh učiniti svoje. Optimističan sam. Pozovite me ako zatreba, ostaću na imanju nekoliko dana. Dozvolićete mi da dođem ponovo i da se uverim da oporavak ide kako treba. Danas će početi da iskašljava sluz i to će biti dobro. Držite je visoko na jastucima. Vodite računa da ne spava na leđima. Još nekoliko dana i oporaviće se, ne potpuno, ali iz dana u dan biće joj sve bolje. Daćete joj čaj koji sam ostavio, mora da popije, na silu ako treba.

– Gospodine, ne znam kako da Vam se zahvalim...

– Samo uradite kako sam rekao. Najveća nagrada biće mi zdravo dete u susedstvu. To je nedostajalo ovom imanju.

Izašao je iz sobe. Posle njegovog odlaska osećala je čudnu prazninu. Za jedan dan postao je neraskidivi deo njihovih života. Sedeo je ovde satima, nenametljivo i predano brinući o životu njene ćerke, dopustivši joj da, potpuno slomljena i izmrcvarena, odspava nekoliko sati. Njegovo prisustvo, od samog ulaska u kuću, unelo je u nju sigurnost. Verovala mu je. Pitala se otkud to ubeđenje kod nje da ovaj stranac zna šta radi. Odmahnula je glavom i pogledala u ćerku, koja se preznojavala, još uvek spavajući.

U sobu je ušla engleska sluškinja, da još jednom presvuče dete i promeni mokru posteljinu.

– Magda, kako je moguće da lord ima ovoliko znanja u lečenju ljudi? – Ekaterina je pitala u pola glasa, više za sebe.

– Lorda od mladosti zanima ta oblast, iako se sada više bavi drugim stvarima. Nažalost, svom detetu nije mogao da pomogne...

Magda uze znojem natopljenu posteljinu i iznese je iz sobe. Posle se vrati da otvori prozore i pusti vazduh u sobu. Sićušna ruka deteta milovala je majku po obrazu sve dok malena nije ponovo utonula u san. Onako slaba i još uvek uplašena, Ekaterina nije mogla da zaustavi suze zahvalnosti dok je gledala u ćerku kako se bori sa bolešću svom snagom malog tela.

Nakon prospavanog dana i noći, lekar, koji je došao u pratnji ser Tomasa, mogao je samo da konstatuje kako je detetovo opšte stanje bolje. Pažljivo je saslušao kako se postupalo i šta je od bilja korišćeno za lečenje. Nina je poslušno dozvolila doktoru da joj desetak minuta preslušava pluća držeći stetoskop na različitim tačkama leđa. Disala je onako kako joj je rekao i zaustavljala disanje kad je trebalo da to učini. Bila je savršen pacijent. Kao da je i sama, uprkos godinama, svesna da je njena bolest ozbiljna.

– Desno plućno krilo je još pod upalom, ali nema veće opasnosti. Neće više imati temperaturu. Sledite ista uputstva koja ste čuli od lorda Nikolasa. Zadovoljan sam oporavkom. Da se nisu preduzele odlučne mere, oporavak bi duže trajao, a moguće je da bi ostali i ožiljci.

Ser Tomas je sedeo u salonu. Bio je sluđen od sopstvenih misli. Zamišljao je šta je moglo da se desi i kako bi do kraja života nosio užasni teret da je dete podleglo bolesti. Krivio je sebe što nije bio tu kad je bio potreban, ali beskrajno zahvalan sudbini koja je poslala lorda Nikolasa.

Nije čuo kada je lejdi Ekaterina ušla u sobu. Osetio je njenu ruku na svom ramenu i ustao da je zagrlji. Bili su kao prijatelji koji se znaju celog života. Kad su se razdvojili, videla je da su mu oči pune suza.

– Ma, hajdete, ser Tomase, nećemo više suze u ovoj kući! Krenulo je loše, ali biće ovde, nadam se, još puno radosti.

– Oprostite mi, draga moja lejdi. Biću od sada Vama na usluzi i neću Vas više izneveriti.

– Ostanite, molim Vas, na ručku, da nastavimo razgovor od pre nekoliko dana. Potrebno je nešto da mi skrene misli sa briga. Nina je mnogo bolje. Sada joj je potrebno puno sna i jake hrane. Već sam se dogovorila sa Magdom da se što pre isporuči kozje mleko i teleće meso za dete. Slani vazduh će posle pomoći da se potpuno oporavi. Veliki je borac naša mala Ninočka – hrabrila je samu sebe.

Sat vremena je prošlo u ugodnom razgovoru o domaćinskim temama, održavanju nevelikog imanja i pitanjima vezanim za traženje još jedne kuvarice, koja bi imala osnovno poznavanje ruske kuhinje. Ekaterina je ponela majčine recepte sa sobom, računajući da im to može biti uteha u stranom svetu.

– Problem je rešen. Moja kuvarica ima rođenu sestru koja je trenutno bez uposlenja, jer je pomagala ćerki oko unučića. Sada su blizanci porasli i majka može sama da brine o njima. Žena je od poverenja i voli da izmišlja nova jela, tako da će joj ovo biti dobrodošao izazov – reče on zadovoljno. – Eto, i to smo rešili.

– Zbog svega što se dešavalo tokom ovih nekoliko dana, nisam stigla da pogledam sve prostorije u kući, a od imanja sam videla samo deo ispred same kuće. Nadam se da će okolnosti dozvoliti da se tome malo više posvetim.

– Naravno, ne brinite suviše, dete je do sada bilo zdravo, izboreće se, pa će doći vreme i za svakodnevne poslove domaćice. Moram da Vam kažem nešto, da se ne iznenadite kada budete istraživali po kući. U zadnjem delu, na prvom spratu, postoji jedna velika soba koja se ne otključava često. Naravno, Vi ćete imati ključeve te prostorije, za svaki slučaj. Tu su stvari lejdi Iza-bele, tačnije, ono što njena porodica nije uzela sa sobom. Lord nije imao vremena da sredi sve do Vašeg dolaska, ali nadam se da Vama to neće smetati, budući da imate dovoljno prostora, tri velike spavaće sobe su Vam na raspolaganju. Na drugom spratu su sobe za sluge. Ukupno njih osam.

– Ne smetaju mi te stvari. Kasnije ćemo se vlasnik imanja i ja sve dogovoriti – zamišljeno je rekla. – Prošli put ste mi pričali o lordovoj pokojnoj ženi, lejdi Izabeli. Nadam se da nisam previše ljubopitljiva...

– Ne, naravno, nije nikakva tajna. Grofica je poginula godinu dana nakon što je sahranila svog jednogodišnjeg sina. Lord je teško podneo i jedno i drugo. Dugo mu je trebalo da se vrati u život. Otada je prošlo četiri godine. Njegovo dete, da je poživelo, bilo bi Ninočkin drug po godinama. Muško dete. Lordova majka još nosi crninu, ne može da prežali. Mi se nadamo da će lord naći novu ženu i krenuti ispočetka. Pretužna je ova priča, ali život se nastavlja i on mora dalje. Imanju treba naslednik. Ne samo imanju, u pitanju je ogromno bogatstvo. Rudnici mu dono-

se prihod od deset hiljada funti godišnje i to je jedno od najvećih bogatstava u ovom delu Engleske.

– Pretpostavljam da je u tom poslu i obavezama našao utehu i mir – uzdahnu Ekaterina, duboko potresena ovom tužnom sudbinom.

I ona je spoznala da bogatstvo ne znači nužno i sreću. Njenom ocu bolest je uzela ženu, a posle toga je, poput lorda, zaborav pronašao u poslu, zapostavljajući sve ostalo. Često ga je zaticala sa glavom među papirima, zadubljenog, ne usuđujući se da ga prekine. A toliko je želela da priča s njim o svemu, da se igraju i provode bar malo vremena zajedno. Umesto toga, živeli su jedno pored drugoga, bez prave bliskosti. Više puta je pomislila da jedva čeka da je uda za nekog podobnog čoveka i da neko drugi preuzme brigu o njoj. Bio je zarobljen u ljušturi neosetljivosti i pretpostavljala je da je to bio njegov način da preživi. Nije znala da li je u njegovom životu bilo drugih žena posle majke, ali to nikad nije pokazao svojim rečima ili ponašanjem.

– Šteta je takvog čoveka – nastavio je ser Tomas – mnogima je pomogao i uputio ljude iz kraja da se bave poslom koji donosi dobru zaradu, umesto da idu u čađave gradove i tamo rade celog dana u fabrikama. Puno je ljudi otišlo iz našeg malog mesta u beli svet. Nekoliko se vratilo iznemoglo i bolesno, kajući se. Tužno. Većina onih koji se nisu vratili ne želi sebi da prizna koliko su pogrešili što su otišli. Lord i njegova majka, lejdi Dankan, pomažu parohiju, školu pri crkvi, za decu koja žele da nauče da čitaju i računaju, izdržavaju sirotište u kome imamo nekoliko dece čiji roditelji više nisu među živima. Ili su ostavljena.

– Na sebe je preuzeo veliku odgovornost – rekla je, zadivljena ovim što je čula.

– Kao i Vi – reče on. – Doći sa detetom među strance... Sigurno Vam je sve ovde drugačije i čudno.

– Nisam stigla da razmišljam o tome. Samo da se Nina oporavi, pa ćemo polako da upoznajemo Vaš svet – sa osmehom je

pogledala starijeg čoveka i pomislila koliko su srećni što u blizini imaju nekoga poput njega.

– Imam jednu molbu, ser Tomase. Nemojte pisati ocu o Ni-nočkinjoj bolesti. Brinuo bi, a ništa ne bi mogao da pomogne.

– Ako tako želite. Vaš sam odani prijatelj i poštovaću ovu želju.

Rastali su se tek kasno u noć, kad se i sam uverio da je Nina bolje. Pojela je lepo svoju večeru i nastavila da odmara. Majka joj je čitala omiljene bajke, sve dok devojčica nije zaspala. Kašalj je nije previše mučio u toku sna.

Ekaterina sa svog prozora pogleda u daljinu i oslušne čuje li se zvuk talasa, ali nije bilo huka koji bi prikrio pesmu noćnih ptica. Površina mora zrcalila se pod mesečevim sjajem. Još je bila fascinirana činjenicom da nije hladno. Gotovo je decembar, a dovoljno je da se ogrne vunanim ogrtačem. Osećala se poletno, posle nekoliko teških dana, i probudila joj se nova nada da će sve biti dobro. Mladost joj nije dala da se preda strahovima, pa odluči da prošetati, pod naletom nove snage.

Kućice u udolini, obasjane noćnim lampama, predstavljale su ljupki prizor. Ekaterina pomisli da nije tako teško zavoleti ovo malo mesto, udaljeno od gradova gde se život odvija brže. Sankt Peterburg je u sezoni užurban, pun balova i koncerata. Kočije jure na sve strane, ljudi traže mogućnost za sebe, dolaze iz svih krajeva carstva i gotovo svako ima svoje snove o sreći. Otac joj je pokazao taj svet tek površno i nije se previše udubljavao u probleme koje ima obični mali čovek. Sve je gledala sa velike udaljenosti, ušuškana u sigurnost ogromnog nasleđstva. A onda je sve odbacila i prepustila se zabranjenoj ljubavi. Sada bi, u očima sveta iz kog je potekla, bila žena koja nema vrlinu i ne uklapa se jer je loš primer drugim ćerkama. Zato je morala da bude ovako daleko.

Šetnja ju je odvela na rub litice. Nije se plašila visine, sve dok je gledala ispred sebe. Samoća je noćas za nju bila laka.

Pogledala je u kamenu kuću i tri ponosna bora koja su se poput stražara dizala do iznad krova, godinama prkoseći naletima vetra sa okeana. Oterala je setne misli i prvi put zaista osetila da bi, zajedno sa svojom ćerkom, ovde mogla pronaći svoj novi dom.

Te je noći utonula u duboki okrepljujući san.

Lord Nikolas Dankan se ubrzo posvetio uobičajenim poslovima, razgovoru sa nadzornikom imanja, sa kojim je razmatrao isplativost novih kultura, zasađenih prošle godine. Bio je zadovoljan stanjem prikazanim u računima, ali imao je potrebu da, svaki put kada se vrati sa dužeg odsustvovanja, i sam pogleda stanje na njivama i zasadima pod raznim lekovitim biljem i cvećem. Žalio je što podneblje ne pruža mogućnost za uzgoj nekih kultura koje izuzetno poštuje, kao što su masline, smokve i lavanda. Moraće da razmotri selidbu u neka suvlja i toplija podneblja, sa osmehom je pomislio.

Bio je veliki zaljubljenik u botaniku, farmaciju i hortikulturu. Imao je u kućici na obodu imanja malu laboratoriju, bar je tako voleo da je naziva, u kojoj je, uz pomoć ljudi iz Penzansa, pravio različite kreme, meleme i tinkture. Miris tih prostorija bio je lek za njegove prenapregnute nerve, ovde bi pronalazio mir, nakon dugih meseci putovanja, bez jednog dana odmora. Zovoljno je gledao u uređene čiste police prekrivene raznobojnim staklenim bočicama, sa ispisanim nazivima onoga što se u njima nalazi. Svoja ispitivanja prenosio je stručnjacima zaposlenim u fabrikama, a mnoge njegove tinkture i meleme našli su svoje mesto u engleskim kućama.

U početku su na njegov hobi gledali sa podozrenjem, ali s vremenom su navikli. Kada su uvideli da njegovi proizvodi pomažu u lečenju raznih boljki i kada su vesti o tome počele da kruže po kraju, potreba za lekovima bila je tolika da je zaposlio

nekoliko spretnijih žena i muškaraca. Na taj način, iz meseca u mesec, širila se priča koja je počela iz čiste ljubavi. Zbog toga je bio istinski srećan.

Taj osećaj je posebno izražen kada pomogne nečijem detetu. Bilo je potresno posmatrati ženu koja jeca kraj postelje, ali morao je da odagna tu vrstu emocija ako je želeo da pomogne. Tek je sutradan, gledajući ih obe u krevetu, pomislio koliko su dirljiv prizor. Obe crne i krhke, bile su okrenute jedna drugoj, dok je ručica deteta počivala na majčinom obrazu. Ta je slika vratila slike iz prošlosti. Sećanje na sina ga je još uvek gušilo, a tuga vrebala negde u dnu grla. Tek mu je u tom trenutku doprlo do svesti da je ovu neobičnu crnu ženu imao priliku dvaput da vidi, a da se nijednom nisu predstavili jedno drugom.

Nije mogao da pojmi da se radi o jednoj istoj ženi, onoj koja je bila poput polubožanskog priviđenja, u belom ogrtaču sa krznom oko vrata, raspletene crne kose, i ove uplašene žene što jeca pored postelje svog bolesnog deteta. Sve više fasciniran pred tom slikom u svojim mislima, shvati da će ubrzo opet poželeti da ih poseti.

Čim otvori oči i vide da je uveliko dan, Ekaterina ode u detetovu sobu. Dadilja je obavesti da je Nina mirno spavala i lepo doručkovala. Devojčica je, iako još bleđa, sedela u krevetu okružena lutkicama i gledala u slikovnicu koju joj je ranije jutros poklonio lord Nikolas, kada je došao da je poseti i proveriti kako je.

– Milord je najavio da će danas doći na čaj – reče Natalija sa blagom naznakom osmeha oko usana.

– Oh – Ekaterina oseti čudno stezanje u želucu. – To znači da ćemo danas imati mnogo posla, ako mislimo da ga dostojno dočekamo.

Kneginja se tog dana bavila podelom poslova u kući i uređenjem salona za primanje. Dolazi im gost koji je sačuvao radost njenog života pa je želela da sve bude na svom mestu. Nova kuvarica je ispekla kremaste kolačiće, a na Ekaterinin nagovor, i ruske kolačiće sa mlevenim orasima.

Nešto kasnije se pažljivo očešljala i tek ovlaš stavila puder na obraze. Crnina joj je davala notu ozbiljnosti koja joj je u ovom trenutku bila potrebna, jer svom gostu treba da se prikaže kao udovica. Zapravo, tako se i osećala, nije trebalo da glumi. Ucveljene godine išle su za njom poput senke, neprestano je podsećajući da je izgubila pravo na radost mladosti.

U mislima se vraćala na čas kada je lord Nikolas Dankan došao da pomogne njenom detetu i kako se istog trena osetila sigurnijom, pred njegovom snažnom figurom. Upamtila je samo obrise lica zaraslog u bradu, verovatno nakon dugog putovanja, i nejasnog izraza u njegovim plavim očima.

Kada je zakoračio u prostrano predsoblje kuće, Ekaterina je prestala da diše. Spustila je pogled da on ne pročita koliko je potresena. Savršeno je odigrala ulogu formalnog prijema i, nakon predstavljanja, uvela ga u salon. Sedeo je naspram nje, obučen u elegantan sako i uske jahaće pantalone.

– Nadam se da je naš mali pacijent sve bolje – prvi je započeo razgovor.

– Uglavnom sedi u krevetu i igra se sa svojim lutkicama.

– Kad dođe proleće, imaće dovoljno prilike za trčanje i igru na svežem vazduhu – zastao je i iznenada je pogledao. – A Vi? Kako provodite svoje prve dane u ovoj kući, osim što negujete ćerku?

Ekaterina je bila potpuno izgubljena u fragmentima svojih izbledele sećanja. Još uvek se nije usuđivala da gosta pogleda direktno u oči. Drhtala je u sebi.

– Od posla do posla – uspela je da se sabere. – Dodala bih nekoliko sitnica koje će oplemeniti prostor. Ovoj kući treba samo malo ženske ruke.

– U pravu ste. Kućom se posle smrti moje supruge više niko nije bavio. Jedini način da se sredi jeste da u njoj neko počne da živi, kao što je sada slučaj. Izuzetno mi je drago što je ova kuća našla tako drage dame, da im bude dom – reče on blago.

Steglo joj se srce od toplog prizvuka u njegovom glasu.

– Ser Tomas mi je rekao da ne provodite mnogo vremena u Penzansu. Uglavnom putujete? – upita ona tek da prekine kraću tišinu.

– Previše – reče on iskreno. – U poslednje vreme sve češće razmišljam da neke od poslova dam u ruke saradnika, a da se ja posvetim onima koji mogu da se rade odavde i iz Bristola. Vidite, problem je u tome što ne znam da stanem. Nikad nisam znao – nesvesno je uzdahnuo.

– I moj otac je takav. Potpuno obuzet poslom. On ne veruje u dokolicu, poput ostale gospode – tiho je primetila.

– Nas dvojica bismo se izvrsno slagali – malo je zastao pre sledećeg pitanja. – Nedostaje li Vam Rusija? Fascinantna i velika zemlja – rekao je više za sebe. – Siguran sam da Vam je ovde sve drugačije.

– Još ponekad, kad se probudim, očekujem da osetim miris domaćeg peciva iz naše kuhinje. Najviše mi nedostaju mirisi i osećaj sigurnosti – preplavila ju je nostalgija.

– Ne brinite previše. Budite slobodni da zatražite šta god Vam zatreba. Kad dođe proleće, sve će biti lepše i Vi ćete zavoleti ovo naše malo mesto. Ukoliko budete imali prilike, uzmite poneku knjigu iz naše biblioteke. Imam osećaj da volite da čitate. Rekao bih po načinu na koji pričate.

– Volim književnost raznih naroda – reče ona sa setom. – Otac i majka su vodili računa da od najmlađeg doba učim strane jezike. Takav je običaj kod nas. Odrasla sam podjednako pričajući ruski i francuski. Engleski i nemački jezik sam naučila prevodeći. Sa učiteljima sam samo usavršavala konverzaciju.

Bio je fasciniran njenim obrazovanjem. Sa sve većim zanimanjem je posmatrao njene lepe crte i nežne ruke.

– Plašim se da Vas neću opčiniti svojim znanjem ruskog jezika. Ponekad, kad stignem – poverio joj se, sa širokim osmehom – uglavnom pred spavanje, dohvatim pesmaricu i pročitam nekoliko stihova. Ima tu i ruskih pesnika, zapravo, uglavnom i jesu ruski pesnici – Puškin, Žukovski i Ljermontov.

– Čitali ste Puškina! – bila je oduševljena i potpuno iznenađena činjenicom da će sa ovim Englezom moći da popriča o poeziji svog omiljenog pesnika.

– Voleo bih da imam više vremena i da mogu da se pohvalim većim znanjem njegovih stihova. Nedavno sam došao do pesmarice na ruskom jeziku i zapamtio nekoliko redaka pa pokušao da ih izgovaram na ruskom jeziku – reče on tonom koji odaje da se šali na svoj račun, dok je ona pogledavala čas njegove dugačke prste, čas u vrh njegovog čela, još uvek izbegavajući direktan pogled u njegove oči.

Činilo joj se da je skrenula umom. Obrazi su joj goreli dok ga je slušala:

– „Как будто, выбритый поздним льдом,
Слушая ветер, известный ветром,
На какой-то голой ветви несчастной
Последний лист мерцает один ...”⁶

⁶ „Kao što, shrvan kasnim ledom, / Slušajuć vetra fijuk znan, / Na nekoj goloj grani bednoj / Poslednji list treperi sam.”

Recitovao je stihove Puškinove pesme na ruskom jeziku, ne baš savršenom dikcijom, ali sa puno osećaja. U tom je trenutku podigla pogled i prvi put videla jasno plavetnilo očiju okruženih crnim trepavicama. Odavao je utisak samosvesti, ali i ranjivosti, kao neko ko je otvoren za sfere življenja poznate onima koji su mnogo izgubili.

Kada je završio, osmehnuo se, jedva vidno, jednom stranom usana i pogledao je. Nije mogla da odvoji pogled, kao davljenik na pučini, potpuno svesna da će joj ovo plavetnilo pomutiti razum. Ali nije njegova muška lepota bila ta od koje Ekaterina nije mogla da se sakrije. Neka neobjašnjiva sila zračila je iz ovog čoveka i ona bi privučena, protiv svoje volje, kada neočekivano ispliva dugo potiskivano sećanje. Lord Nikolas Dankan je neverovatno ličio na ljubav njenog života. Nešto je stariji, sa tragovima tuge u uglovima usana i sitnim borama koje su pričale o neumornom radu i neprospavanim noćima, ali kao da je u nju gledao sjaj očiju poginulog ruskog oficira.

Bilo joj je teško da ponovo započne razgovor, ali godine vrhunskog vaspitanja pomogle su joj da sa izveštačenom lakomćom povede priču u kojoj će njemu dati glavnu reč. Osetivši određenu nelagodnost kod udovice Ivanove, lord započne priču o svom imanju. O konjima koje je obožavao i svojoj strasti prema proučavanju lekovitosti biljaka ovog kraja. Slušala ga je potpuno očarana. Pred sobom je imala čoveka sa puno životne strasti, zanimljivog i obrazovanog, ali nedostižnog. Možda on zna nešto ruskog, ali je i dalje Englez, dalek i iz drugog sveta.

Zadubljena u svoje misli, mehanički mu doda još jedno parče kolača posutog sitno seckanim orasima. To je činila elegantnim pokretima, učenim još u najranijem detinjstvu, primeti on. Jedan nestašni pramen kose remetio je njenu strogo počešljanu frizuru i on požele da je vidi raspletene kose, tek probuđenu, rumenih obraza...

– Mogu li sad da vidim princezu Ninu? – naglo je ustao i pogledao je.

- Naravno – Ekaterina bi začuđena ovim naglim ustajanjem.
– Ona Vas čeka u svojoj sobi, kao najposlušniji pacijent.

Čim je ušao u detetovu sobu, Nina radosno uzviknu. Nimalo se nije ustručavala u njegovom prisustvu. Pokazala mu je slikovnicu i listove papira po kojima je bojala omiljene junake iz bajki. Dok se dobrodušno smešio detetovim rečima, njemu većim delom nerazumljivim, rukom nesvesno pomiluje Ninu po glavi. Dete iznenada prestane sa pričom i, bez imalo razmišljanja, zagrlj svog zaštitnika.

Biće ovo, bez sumnje, veliko prijateljstvo, pomisli Ekaterina pomalo zabrinuto. Njena je ćerka, u odsustvu muške figure tokom odrastanja, u lordu Nikolasu Dankanu našla sigurnost. Unapred se plašila šta će se desiti kada on ponovo ode u daleki uzbudljivi svet. U trenu pretrne pomislivši da Nina neće biti jedina koja će osetiti teret nedostajanja.

Lord Nikolas izađe iz kuće svojih zakupaca okupan lepotom crnih očiju Ruskinje i duboko dirnut toplim zagrljajem njenog deteta. Sve mu je ovo bilo neobično – njegova fizička reakcija u blizini žene koja je došla iz dalekog sveta iznenadila ga je svojom silinom. Teško se suzdržavao da, dok priča sa njom, ne gleda u njene rumene usne, koje su ga privlačile van svakog razuma. Prisetio se da je, gotovo za sve vreme razgovora, izbegavala njegov pogled. Pitao se zašto. Još je sav brideo unutar sebe i gotovo se postideo želje za lepom damom iz susedstva. Pitao se da li će imati dovoljno pameti da se u sledećim danima vrati na zemlju.

U njegovom životu nema mesta za ovu ženu. Od njega se očekuje nešto sasvim drugo. Pomislio je na nadanja svoje majke o sinu oženjenom finom engleskom damom iz dobre loze, koja će mu roditi naslednika. Otrežnjen ovim mislima, dade znak kojnu da krene u galop i pojuri u pravcu svoje prazne i gluve kuće.

Celog poslepodneva baštovan je čekao se se Nina probudi i da sa prozora svoje sobe vidi grm koji je uredio u obliku velike lopte. Bio je ponosan na svoj rad i Ekaterina zadovoljno pomisli kako je ovo očigledno samo početak njegovih ruktvorina. Radovi u kući su tekli sporo, jer je Nini bio potreban mir. Svi su se sa velikom brigom pridržavali neizrečenog dogovora. Ekaterina je bila dirnuta. Čitala je knjigu sedeći na klupici, ogrnuta toplim ćebetom. Posle sat vremena postade joj neudobno, te odluči da malo prošetata.

Prijatno vreme se produžilo gotovo do polovine decembra. Još uvek nenaviknuta na ovdašnju klimu, nije znala kako da se obuče. Nasmeši se kada vide kako se sluge, pridošle sa njom iz Rusije, oblače toplije u odnosu na domaću posluđu, pa se posle žale da im je vrućina.

Krene putem što vodi kroz pravilni niz stabala i uskoro izađe na čistinu. Nastavi da se penje ka vrhu brda. Zadihana i oznojena, zadovoljno baci pogled na veličanstveni prizor ispred sebe. Blaga brda, sada obojena u bledožuto, gotovo sivo, nizala su se do horizonta, a laki obrisi visokih trava ugibaše se na blagom vetru što se valjao iz pravca morskih daljina. Oblaci su velikom brzinom plovili nebom i Ekaterina primeti da će uskoro kiša. Pogled joj privuče ogromno zdanje sa leve strane. Zadrhta kada shvati da gleda obrise kuće lorda Dankana, među krošnjama visokih jablanova i čempresa. Gotovo istog trenutka odluči da se vrati.

Kapi kiše, sa svakim njenim korakom, sve su jače padale i ona skrenu sa staze, pod drveće. Tek tada ugleda mali beli paviljon, skriven od pogleda, na svega četvrt milje od njene kuće. Sedeći pod krovom paviljona, uživala je u muzici kapljica koje su padale i slivale se u blistavim providnim nitima.

Čežnja za Rusijom javlja se uvek tako, iznenada, u bljeskovicama sećanja na uređene šumske leje i prostrana polja koja u decembru prekrije debeo sloj beline, uporno se zadržavši tokom

cele zime. Seti se Nininog prvog snega i radosti sa kojom je dete dočekalo prve pahulje na svoj mali dlan. Godinama su živele nesvesne onoga što se dešava van njihovog nevelikog carstva, a onda je, bez najave, sva hladnoća stranog sveta pokucala i na njihova vrata.

Zimska kiša danima je natapala već raskvašeno tle. Nina je dobila guvernantu i veći deo prepodneva provodila sa njom, dok je Ekaterina vezla, sređivala kućne račune i odgovarala na pristigla pisma.

Zajedničke trenutke, uglavnom u predvečerje, provodile su u salonu, svaka zadubljena u svoj mali svet. Nina bi ponekad došla do majke i sela joj u krilo, na trenutke tražeći oslonac, verovatno onda kada bi u svojoj glavici vratila sećanja na njihov seoski dom, sada sigurno prekriven snegom. Božić je obeležen u uskom krugu, pomalo setno, a divna rođendanska torta na sebi je imala vešto ispisan broj pet.

Meseci su prošli, pa se susret koji je dotakao najtananiji kutak njenog srca činio već tako dalek. U svakodnevnim poslovima i aktivnostima tokom sive zime, svaka pomisao na njihovog suseda, što je poput vihora uneo veliku promenu u njihove male živote, sada je izgledala kao prizor iz dubine snova. Dugo ga nisu videle. Ser Tomas ih je obavestio da je lord otputovao i da ga ne očekuju pre proleća. Osetila je tračak razočaranja, ali je brzo odagnala iz svoje svesti sećanje na njega. Naučila je, tokom godina samovanja, da ne pridaje preveliki značaj potrebama svoga srca. Njena mladost i potrebe tela zaključani su u neku škrinju, ni sama ne bi znala da nađe ključ i otvori je. Možda i nije ništa ostalo na tom skrivenom mestu. Ponekad bi noću tiho uzdahnula prisativši se prvih strasti i treperenja, a crvenilo obraza nagovestilo je da još oseća stid zbog svega što je učinila svojoj porodici i časnom imenu svog oca.